

สารต้านอนุมูลอิสระ(เบต้าแคโรทีน วิตามินอี วิตามินซี)ในผลไม้

บทนำ

อนุมูลอิสระก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายได้เนื่องจากสามารถทำปฏิกิริยาโยงโยภายในร่างกายได้มากมาย มีข้อมูลการวิจัยที่บ่งชี้ว่า อนุมูลอิสระมีความสัมพันธ์กับสุขภาพหลายอย่าง เช่น ก่อให้เกิดการอักเสบ การทำลายเนื้อเยื่อ เกิดต่อกระดูกในผู้สูงอายุ เกิดโรคมะเร็ง เกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด อนุมูลอิสระมีแหล่งที่มาทั้งจากภายนอกและภายในร่างกาย ภายนอกได้แก่ มลพิษในอากาศ คิวบุนหรี แสงแดด รังสีแกมมา คลื่นความร้อน และอาหารที่มีกรดไขมันไม่อิ่มตัวหรือธาตุเหล็กในปริมาณสูงกว่าปกติ ส่วนแหล่งจากภายในร่างกายคือ การเกิดเมตาบอลิซึมของออกซิเจนภายในเซลล์ หรือการย่อยทำลายแบคทีเรียในเซลล์ของระบบภูมิคุ้มกัน สามารถทำให้เกิดอนุมูลอิสระภายในร่างกายได้ทั้งสิ้น เบต้าแคโรทีน วิตามินอี และวิตามินซี เป็นกลุ่มของสารอาหารที่ช่วยกำจัดอนุมูลอิสระ โดยวิตามินอีในรูปของ Tocopherol ซึ่งเป็นส่วนประกอบของเยื่อหุ้มเซลล์ ทำหน้าที่จับอนุมูลอิสระของกรดไขมันไม่อิ่มตัว และช่วยยับยั้งปฏิกิริยาลูกโซ่ของการรวมตัวระหว่างอนุมูลคาร์บอนกับโมเลกุลของออกซิเจน ที่จะก่อให้เกิดอนุมูลอิสระเปอร์ออกไซด์ เบต้าแคโรทีนทำงานในลักษณะเดียวกับวิตามินอีโดยจับกับอนุมูลอิสระของกรดไขมันเพื่อยับยั้งปฏิกิริยาลูกโซ่ของอนุมูลอิสระเช่นกัน และยังสามารถลดการก่อตัวของออกซิเจนพลังงานสูง (singlet oxygen) ซึ่งเป็นอนุมูลอิสระตัวหนึ่งได้ ส่วนวิตามินซี หรือ ascorbate ซึ่งเป็นวิตามินที่ละลายในน้ำสามารถจับกับอนุมูลอิสระได้จึงช่วยป้องกันเซลล์ในส่วนที่เป็นของเหลว และมีบทบาทในการเปลี่ยนให้วิตามินอีที่มีโมเลตรอนเดี่ยวจากการไปจับกับอนุมูลอิสระของกรดไขมันกลับมาสู่สภาพเดิมเพื่อทำหน้าที่กำจัดอนุมูลอิสระต่อไป ดังนั้นทั้ง วิตามินอี เบต้าแคโรทีน และวิตามินซี ต่างก็มีส่วนช่วยในการสลายฤทธิ์ของอนุมูลอิสระ และยับยั้งปฏิกิริยาลูกโซ่ออกซิเดชัน จึงเรียกวิตามินทั้ง 3 ชนิดนี้ว่า สารต้านออกซิเดชัน (anti oxidant) หรือสารต้านอนุมูลอิสระ

เบต้าแคโรทีน เป็นสารตัวหนึ่งในกลุ่มแคโรทีนอยด์ (Carotenoids) มีมากในผักและผลไม้หลายชนิด โดยเฉพาะที่มีสีเขียวและเหลือง เช่น ฟักทอง แครอท ผักขม มะละกอสุก และมะม่วงเป็นต้น เบต้าแคโรทีน นอกจากช่วยยับยั้งอนุมูลอิสระแล้วยังเป็นสารให้วิตามินเอด้วย โดย 6 มิลลิกรัมของ เบต้าแคโรทีนจะถูกเปลี่ยนเป็นวิตามินเอ 1 RE (retinol equivalent) วิตามินอีเป็นวิตามินที่ละลายในไขมัน แหล่งอาหารที่มีวิตามินอีมาก คือ น้ำมันพืชทั่วไป เช่น น้ำมันข้าวโพด น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันดอกคำฝอย ในผักและผลไม้มีวิตามินอีค่อนข้างน้อย ส่วนวิตามินซีมีมากในผักและผลไม้ทั่วไป เช่น ฝรั่ง มะขามเทศ มะขามป้อม ส้ม และมะเขือเทศ เป็นต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิจัยปริมาณสารต้านอนุมูลอิสระคือ เบต้าแคโรทีน วิตามินอี และวิตามินซีในผลไม้สด โดยเทียบต่อหน่วยบริโภคเป็นผล และเทียบต่อ 1 ส่วนบริโภคของผลไม้ ที่แนะนำให้รับประทานตามคู่มือธงโภชนาการ

บททวนวรรณกรรม

เบต้าแคโรทีน

บทบาหน้าที่⁽¹⁾

เบต้าแคโรทีนอยู่ในกลุ่มแคโรทีนอยด์ แคโรทีนอยด์ในอาหารธรรมชาติมีประมาณ 600 ชนิด ที่พบมากมี 6 ชนิด คือ เบต้าแคโรทีน แอลฟาแคโรทีน เบต้าคริปโตแซนทีน ไลโคพีน ลูทีน และซีแซนทีน ซึ่ง 3 ชนิดแรกสามารถเปลี่ยนรูปเป็นเรตินอลได้ในทางเดินอาหาร ดังนั้นจึงจัดเป็นแคโรทีนอยด์พวกที่เป็นสารตั้งต้นของวิตามินเอ ส่วน 3 ตัวหลังไม่มีคุณสมบัติเป็นวิตามินเอ หลังจากสารเหล่านี้ถูกดูดซึมเข้าไปในร่างกายแล้วจะพบได้ที่เนื้อเยื่อไขมัน ตับ ไต และต่อมหมวกไต โดยที่เนื้อเยื่อไขมันและตับจะเป็นที่สะสมของสารเหล่านี้อยู่มากที่สุด บทบาหน้าที่ของแคโรทีนอยด์มีหลายอย่างคือ นอกจากจะเป็นสารตั้งต้นของวิตามินเอแล้ว ยังทำหน้าที่ต้านอนุมูลอิสระ ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ชัยยั้งการก่อกลายพันธุ์ ป้องกันเนื้องอก และมีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพด้านอื่นๆ ได้แก่ ลดความเสี่ยงเกี่ยวกับการเสื่อมของตาเนื่องจากสูงอายุ และต่อกระดูก ลดความเสี่ยงจากโรคมะเร็งบางชนิด และโรคหัวใจและหลอดเลือด

แหล่งอาหารของเบต้าแคโรทีน

การบริโภคเบต้าแคโรทีนจากแหล่งธรรมชาติจะทำให้ได้รับสารแคโรทีนอยด์ตัวอื่นๆด้วย เช่น แอลฟาแคโรทีน แคนโทแซนทีน แกมมาแคโรทีน โอมาก้าแคโรทีน แคโรทีนอยด์เหล่านี้มีฤทธิ์ต้านอนุมูลได้ทั้งสิ้น อาหารประเภทผักและผลไม้ที่มีแคโรทีนอยด์สูงได้แก่ ผักที่มีสีเขียวเข้ม และผลไม้ที่มีสีเหลืองส้ม เช่น ผักตำลึง ผักกวางตุ้ง ผักบุง และฟักทอง มะม่วงสุก มะละกอ มะเขือเทศ เป็นต้น การบริโภคไขมันพร้อมกับแคโรทีนอยด์ จะช่วยเพิ่มการดูดซึมแคโรทีนอยด์ได้ร้อยละ 5-25 ปริมาณเบต้าแคโรทีนจะลดลงได้จากการประกอบอาหาร เช่น ต้ม นึ่ง ผัด โดยใช้ความร้อนสูงเป็นเวลานาน

วิตามินอี

บทบาหน้าที่⁽²⁾

วิตามินอีหรือโทโคเฟอรอล (tocopherol) เป็นวิตามินที่ละลายในไขมันชนิดที่สำคัญที่สุด สำหรับมนุษย์และสัตว์ วิตามินอีพบได้ในผนังเซลล์ทุกชนิดและในหยดไขมัน (fat depots) มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันการออกซิเดชันของกรดไขมันไม่อิ่มตัวหลายตำแหน่ง เช่น กรดไลโนเลอิก กรดไลโนเลนิก และกรดอะเรชิโดนิก ซึ่งเกิดจากอนุมูลอิสระ

แหล่งอาหารของวิตามินอี⁽²⁻³⁾

วิตามินอีมีมากในน้ำมันพืช แต่ปริมาณของวิตามินอีจะลดลงในขบวนการผลิต เนื้อสัตว์ต่างๆ ไขมันสัตว์ ผักและผลไม้ไม่มีปริมาณวิตามินอีต่ำ ยกเว้นผักสีเขียวเข้มจะมีวิตามินอีสูง ตัวอย่างอาหารที่มีวิตามินอีได้แก่ น้ำมันดอกทานตะวัน น้ำมันถั่วลิสง น้ำมันข้าวโพด น้ำมันดอกคำฝอย จมูกข้าวสาลี เมล็ดอัลมอน และถั่วลิสงคั่ว เป็นต้น

วิตามินซี

บทบาทหน้าที่⁽⁴⁾

วิตามินซีมีหน้าที่ที่สำคัญต่อขบวนการเมตาบอลิซึมหลายอย่างเช่น บทบาทในการเป็น โคแฟกเตอร์ (cofactor) สำคัญในเอนไซม์หลายชนิดที่ใช้สังเคราะห์คอลลาเจน คาร์นิทีน และสารเหนี่ยวนำกระแสประสาท (neurotransmitter) บทบาทที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของวิตามินซีคือ การเป็นสารต้านอนุมูลอิสระและป้องกันการถูกทำลายจากอนุมูลอิสระ โดยวิตามินซีทำหน้าที่ในการยับยั้งการเปลี่ยนแปลงของ LDL (low density lipoprotein) จากขบวนการเปอร์ออกซิเดชันของกรดไขมันไม่อิ่มตัว โดยยับยั้งอนุมูลอิสระที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นน้ำ นอกจากนี้วิตามินซียังช่วยในการเปลี่ยนวิตามินอีที่ถูกใช้ในขบวนการต่อต้านอนุมูลอิสระ (vitamin E radical) กลับเป็นวิตามินอีตามเดิม

แหล่งอาหารของวิตามินซี⁽⁴⁻⁵⁾

อาหารที่มีวิตามินซีมากได้แก่ ฝรั่ง มะขามป้อม มะเขือเทศ สตรอเบอรี่ ผักใบเขียว อาหารที่มีวิตามินซีน้อยหรือไม่มีเลย ได้แก่ ข้าว เนื้อสัตว์ นม เป็นต้น ปริมาณวิตามินซีในอาหารประเภทผักและผลไม้จะขึ้นอยู่กับฤดูกาล การเพาะปลูก สถานที่ปลูก การเก็บเกี่ยว และการหุงต้ม

วิธีการวิจัย

ตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ใช้เฉพาะส่วนที่รับประทานได้ เก็บผลไม้แต่ละชนิดมาจาก 3-5 แหล่ง แยกส่วนที่รับประทานได้ล้างทำความสะอาด เตรียมตัวอย่างสำหรับวิเคราะห์เบต้าแคโรทีน และวิตามินอี โดยผสมกับ Butylalated hydroxyl toluene (BHT) บดให้ละเอียด เก็บใน Freezer ตรวจวิเคราะห์ภายใน 5 วัน เตรียมตัวอย่างวิเคราะห์วิตามินซีโดยเอา ตัวอย่างผสมกับ 3 % HPO₃ (metaphosphoric) และ 8% Acetic acid บดให้ละเอียด ตรวจวิเคราะห์ภายใน 5 วัน

สารที่วิเคราะห์

วิธีวิเคราะห์

เบต้าแคโรทีน

High performance Liquid Chromatography⁽⁶⁻⁹⁾

วิตามินอี

High performance Liquid Chromatography⁽⁸⁻¹⁰⁾

วิตามินซี

Colorimetry⁽¹¹⁾

ผลการศึกษา

ปริมาณเบต้าแคโรทีน วิตามินอีและวิตามินซีในผลไม้ส่วนที่รับประทานได้ 100 กรัม และเทียบต่อหน่วยบริโภคเป็นผล ได้แสดงในตารางที่ 1 สำหรับปริมาณวิตามินทั้ง 3 ชนิดใน 1 ส่วนของหมวดผลไม้ที่กำหนดในธงโภชนาการ ซึ่งกำหนดให้ผลไม้ 1 ส่วนมีปริมาณพลังงานประมาณ 50 กิโลแคลอรี โดยมีน้ำหนักหรือปริมาณเป็นผลหรือชิ้นที่ลงตัวตามผลไม้ นั้น ได้แสดงไว้ในตารางที่ 2 ซึ่งมีค่าพลังงานรวมอยู่ด้วยเพื่อให้ข้อมูลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผลไม้แต่ละชนิดมีปริมาณวิตามินทั้ง 3 ชนิดแตกต่างกันไป กล่าวมีปริมาณเบต้าแคโรทีน ตั้งแต่ 0-528 ไมโครกรัม/100 กรัม ผลไม้บางอย่างไม่มีเบต้าแคโรทีนเลย เช่น แก้วมังกร ฝรั่งไร้เมล็ด มะขามเทศ มังคุด ลูกตาลอ่อน ลิ้นจี่และสาลี่ แต่ในขณะที่เดียวกันผลไม้เหล่านี้บางชนิดมีวิตามินซีสูงมาก โดยเฉพาะฝรั่งมีวิตามินซี 151-187 มิลลิกรัม / 100 กรัม ผลไม้ที่สารแอนตีออกซิแดนซ์ทั้ง 3 ตัวนี้น้อยมาก ได้แก่ แก้วมังกร ชมพู่มังคุด ลูกตาล ลองกอง ลิ้นจี่ และสาลี่

แผนภูมิที่ 1 แสดงชนิดของผลไม้ที่มีเบต้าแคโรทีนค่อนข้างสูง 12 ชนิด เมื่อตัดกลุ่มกล้วยที่ไม่นิยมรับประทานออกไป จะได้ 3 อันดับแรกคือ มะม่วงน้ำดอกไม้สุก มะเขือเทศราชินี และมะละกอสุก มีปริมาณเบต้าแคโรทีน 873 639 และ 532 ไมโครกรัม/100 กรัม ตามลำดับ แผนภูมิที่ 2 แสดงชนิดของผลไม้ที่มีวิตามินอีสูง 10 ชนิด โดย 3 อันดับแรกคือ ขนุนหนัง มะขามเทศ และมะม่วงเขียวเสวยดิบ มีปริมาณวิตามินอี 2.38 2.29 และ 1.52 มิลลิกรัม / 100 กรัม ตามลำดับ แผนภูมิที่ 3 แสดงชนิดของผลไม้ที่มีวิตามินซีสูง 11 ชนิด โดย 3 อันดับแรกคือ ฝรั่งกลมสาลี่ ฝรั่งไร้เมล็ด และมะขามป้อม มีปริมาณวิตามินซี 187 151 และ 111 มิลลิกรัม / 100 กรัม ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ปริมาณสารต้านอนุมูลอิสระในผลไม้ส่วนที่รับประทานได้ 100 กรัมและเทียบต่อน้ำหนัก 1 ผล

ลำดับที่	ชื่อของผลไม้	ปริมาณส่วนที่รับประทาน ปริมาณ น้ำหนัก(กรัม)	เบต้าแคโรทีน (ไมโครกรัม)	วิตามินอี (มิลลิกรัม)	วิตามินซี (มิลลิกรัม)
1	กล้วยไข่	100	271	0.47	10
		1 ผล 40	108	0.19	4
2	กล้วยไข่โนนสูง	100	397	0.18	9
		1 ผล 55	218	0.10	5
3	กล้วยไข่พม่า	100	528	0.32	7
		1 ผล 70	370	0.22	5
4	กล้วยงาช้าง	100	520	0.52	21
		1 ผล 386	2007	2.01	81
5	กล้วยนาก	100	142	0.12	5
		1 ผล 92	131	0.11	5
6	กล้วยนางพญา	100	393	0.44	13
		1 ผล 38	149	0.17	5
7	กล้วยน้ำ	100	229	0.54	14
		1 ผล 55	126	0.30	8
8	กล้วยน้ำเขียงราย	100	19	0.13	10
		1 ผล 95	18	0.12	9.5
9	กล้วยน้ำว้า	100	54	-	11
		1 ผล 40	22	-	4
10	กล้วยน้ำว้าไส้แดง (นครพนม)	100	18	0.14	18
		1 ผล 52	9	0.07	9
11	กล้วยนมสาว	100	145	0.39	4
		1 ผล 81	119	0.32	3
12	กล้วยตะกุก	100	132	0.61	7
		1 ผล 48	63	0.29	3
13	กล้วยตีบมุกดา	100	37	0.14	11
		1 ผล 80	30	0.11	9

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อของผลไม้	ปริมาณส่วนที่รับประทาน ปริมาณ น้ำหนัก(กรัม)	เบต้าแคโรทีน (ไมโครกรัม)	วิตามินอี (มิลลิกรัม)	วิตามินซี (มิลลิกรัม)
14	กล้วยทิพรส	100	15	0.34	16
		1 ผล 65	10	0.22	10
15	กล้วยเทพรส	100	108	0.39	22
		1 ผล 177	191	0.69	39
16	กล้วยปีช้างชูชู	100	8	0	10
		1 ผล 106	8	0	11
17	กล้วยพม่าแหกคุก	100	125	0.23	8
		1 ผล 78	98	0.18	6
18	กล้วยเล็บมือนาง	100	0	0.11	18
		1 ผล 20	0	0.02	4
19	กล้วยหิน	100	12	0.22	20
		1 ผล 49	6	0.11	10
20	กล้วยหักมุกนวล	100	270	0.17	10
		1 ผล 98	265	0.17	10
21	กล้วยหอม	100	99	-	27
		1 ผล 80	79	-	22
22	กล้วยหอมจำปา	100	85	0.43	10
		1 ผล 21	18	0.09	2
23	กล้วยหอมทอง ผลสั้น	100	62	0.28	6
		1 ผล 56	35	0.16	3
24	กล้วยหอมทิพรส	100	44	0.19	9
		1 ผล 57	25	0.11	5
25	แก้วมังกร (เนื้อขาว)	100	0	0.35	4
		1 ผล 258	0	0.90	10
26	แก้วมังกร (เนื้อสีชมพู)	100	0	0.59	4
		1 ผล 226	0	1.33	9
27	ขนุนจำปา	100	40	0.43	14
		1 ยวง 12	5	0.05	2

ลำดับที่	ชื่อของผลไม้	ปริมาณส่วนที่รับประทาน ปริมาณ น้ำหนัก(กรัม)	เบต้าแคโรทีน (ไมโครกรัม)	วิตามินอี (มิลลิกรัม)	วิตามินซี (มิลลิกรัม)
28	ขนุนแห้ง	100	77	2.38	15
		1 ขวง 40	31	1.0	6
29	แคนตาลูป (ฮันนี่เดิลด์)	100	28	0.07	13
		1 ชิ้น(3*2.5*2 ซม.) 11	3	0	1
30	แคนตาลูป (สีเหลือง)	100	217	0	13
		1 ชิ้น(3*2.5*2 ซม.) 11	24	0	1
31	เงาะโรงเรียน	100	0	-	76
		1 ผล 17	0	-	13
32	ชมพู่ทับทิมจันทร์	100	11	0.12	11
		1 ผล 110	11	0.12	11
33	ชมพู่ทูลเกล้า	100	12	0.20	8
		1 ผล 70	8	0.14	6
34	ชมพู่เมืองเพชร	100	53	-	11
		1 ผล 100	53	-	11
35	แตงโม	100	122	-	8
		1 ชิ้น(7.5*5.5*1.5 ซม.) 50	61	-	4
36	แตงโมเนื้อเหลือง	100	21	0.10	4
		1 ชิ้น(6*5*1.5 ซม.) 40	8	0.04	2
37	ทุเรียนหมอนทอง	100	46	-	35
		1 เม็ดขนาดกลาง 60	28	-	21
38	บี่ทูล	100	2	0.08	4
		1 หัว 124	2.5	1.0	5
39	ฝรั่งกลมสาลี่	100	21	-	187
		1 ผล 250	52	-	468
40	ฝรั่งไร่เมล็ด	100	0	0.21	151
		1 ผล 225	0	0.47	340
41	พุทราไทย	100	19	-	44
		1 ผล 11	2	-	5

ลำดับที่	ชื่อของผลไม้	ปริมาณส่วนที่รับประทาน ปริมาณ น้ำหนัก(กรัม)	เบต้าแคโรทีน (ไมโครกรัม)	วิตามินอี (มิลลิกรัม)	วิตามินซี (มิลลิกรัม)
42	พุทราแอปเปิล	100	24	0.12	47
		1 ผล	106	25	0.13
43	มะขามเทศ	100	0	2.29	97
		1 ฝักใหญ่	22	0	0.50
44	มะขามป้อม	100	21	-	111
		1 ผล	9	2	-
45	มะเจือเทศราชินี	100	639	1.34	41
		1 ผล	5	32	0.07
46	มะปรางหวาน	100	230	-	21
		1 ผล	9	21	-
47	มะเฟืองหวาน	100	26	0.34	23
		1 ผล	200	52	0.68
48	มะม่วงเขียวเสวย (ดิบ)	100	56	1.52	10
		1 ผล	230	129	3.50
49	มะม่วงเขียวเสวย (สุก)	100	160	1.23	25
		1 ผล	240	384	2.95
50	มะม่วงน้ำดอกไม้ (สุก)	100	879	1.1	15
		1 ผล	320	2813	3.50
51	มะม่วงยายกล่ำ	100	238	0.97	8
		1 ผลเล็ก	120	286	1.16
52	มะม่วงอกร่อง	100	59	-	13
		1 ผลกลาง	91	54	-
53	มะขงชิต	100	207	0.27	25
		1 ผล	30	62	0.08
54	มะละกอแขกดำ (ท่อนหัว)	100	432	0.22	62
		1 ชิ้น(3*2.5*2ซม.)	12	52	0.03
55	มะละกอแขกดำ (ท่อนกลาง)	100	483	0.19	56
		1 ชิ้น(3*2.5*2ซม.)	12	58	0.02

ลำดับที่	ชื่อของผลไม้	ปริมาณส่วนที่รับประทาน ปริมาณ น้ำหนัก(กรัม)	เบต้าแคโรทีน (ไมโครกรัม)	วิตามินอี (มิลลิกรัม)	วิตามินซี (มิลลิกรัม)
56	มะละกอแขกดำ (ท่อนปลาย)	100 1 ชิ้น(3*2.5*2ซม.)	532 64	0.24 0.03	48 6
57	มังคุด	100 1 ผล	0 0	- -	5 1
58	ลองกอง	100 1 ผล	11 2	0 0	4 1
59	ละมุดสีดา	100 1 ผล	22 7	- -	24 8
60	ลูกตาลอ่อน	100 1 ผล	0 0	0 0	2 1
61	ลูกพลับ(เกาหลี)	100 1 ผล	93 178	0.06 0.12	73 140
62	สตรอเบอร์รี่	100 1 ผล	5 0.8	0.54 0.08	66 10
63	ส้มเขียวหวาน บางมด	100 1 ผล	62 56	0.33 0.30	20 18
64	ส้มเซ้ง	100 1 ผล	0 0	0.06 0.07	46 55
65	ส้มโชกุน	100 1 ผล	31 36	0.32 0.38	15 18
66	ส้มเมืองจีน	100 1 ผล	42 14	0.21 0.07	10 3
67	ส้มสายน้ำผึ้ง	100 1 ผล	101 81	0.35 0.28	30 24
68	ส้มโอขาวแตงกวา	100 1 ผล	7 65	0.16 1.48	48 444
69	ทับปรวด-ภูเก็ต	100 1 ผล	150 524	0 0	11 38

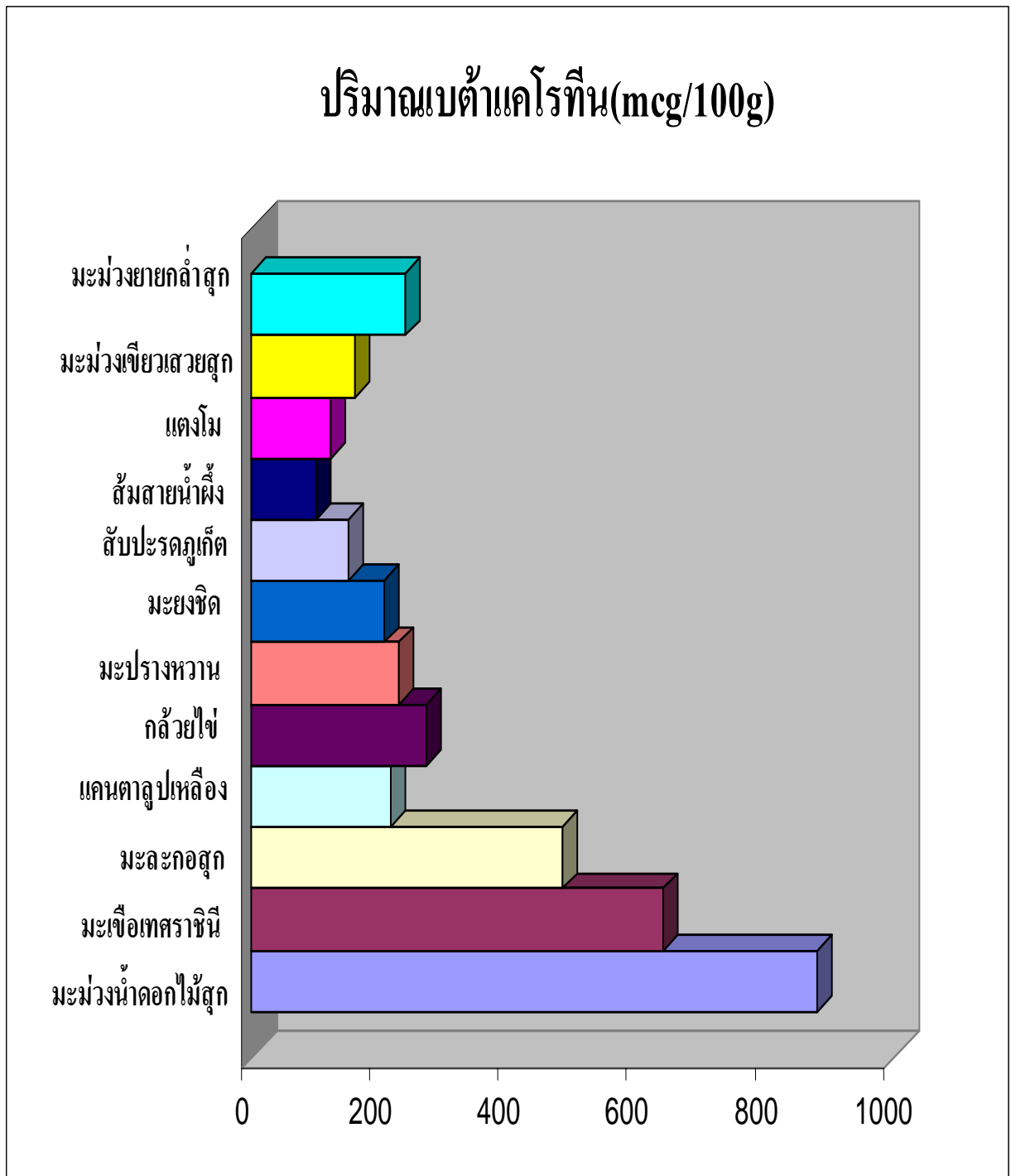
ลำดับที่	ชื่อของผลไม้	ปริมาณส่วนที่รับประทาน ปริมาณ น้ำหนัก(กรัม)	เบต้าแคโรทีน (ไมโครกรัม)	วิตามินอี (มิลลิกรัม)	วิตามินซี (มิลลิกรัม)
70	สับปะรด-ภูเก็ต	100	26	0.02	18
		1 ผล 175	46	0.04	32
71	สับปะรด-ศรีราชา	100	24	0	12
		1 ผล 657	158	0	79
72	สาละก้านยาว	100	0	0.07	4
		1 ผล 127	0	0.09	5
73	สาละน้ำผึ้ง	100	0	0.10	2
		1 ผล 160	0	0.16	3
74	สาละหอม	100	0	0.22	3
		1 ผล 123	0	0.27	4
75	สาละหิมะ	100	0	0.10	4
		1 ผล 364	0	0.36	14
76	องุ่นเขียว	100	34	0.22	4
		1 ผล 6.5	2	0.01	0.3
77	องุ่นแดง(ไทย)	100	56	0.25	2
		1 ผล 5.6	3	0.01	0.1
78	องุ่นแดง(ลูกโต)	100	8	0.17	3
		1 ผล 14	1	0.02	0.4
79	องุ่นดำ	100	45	0.40	2
		1 ผล 6	3	0.02	0.1
80	แอปเปิ้ลเขียว	100	31	0.34	2
		1 ผล 114	35	0.39	2
81	แอปเปิ้ลแดง	100	36	0.33	1
		1 ผล 130	47	0.43	1
82	แอปเปิ้ลแดง(ฟูจิ)	100	20	0.23	1
		1 ผล 130	26	0.30	1
83	แอปเปิ้ลลาย(ฟูจิ)	100	33	0.19	1
		1 ผล 148	49	0.28	1.5

ตารางที่ 2 ปริมาณสารต้านอนุมูลอิสระใน 1 ส่วนผลไม้

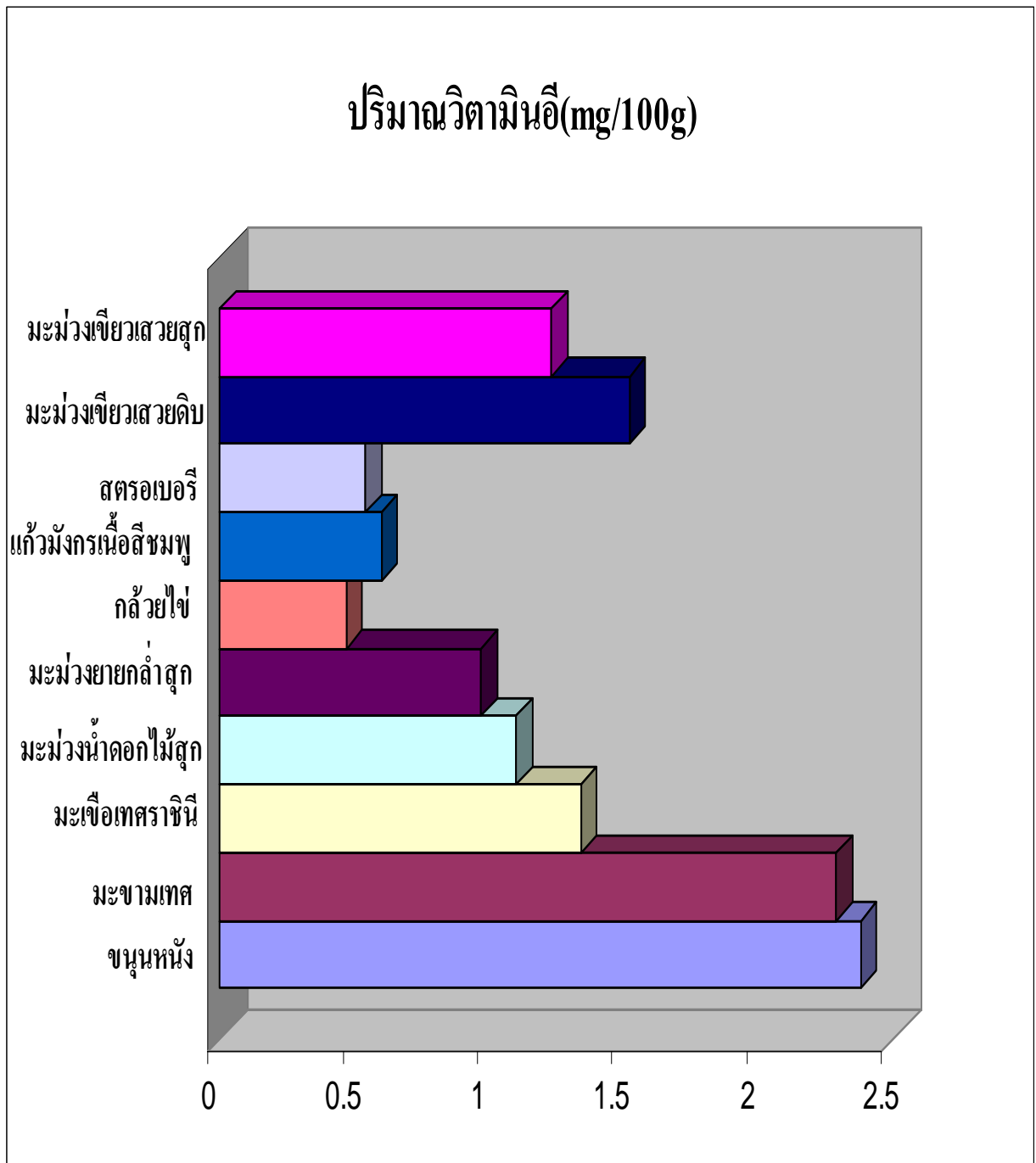
ลำดับที่	ชนิดของผลไม้	ปริมาณ	กรัม	เบต้าแคโรทีน ไมโครกรัม	วิตามินอี มิลลิกรัม	วิตามินซี มิลลิกรัม	พลังงาน (กิโลแคลอรี)
1	กล้วยไข่	1 ผลกลาง	40	108	0.19	4	44
2	กล้วยน้ำว้า	1 ผลเล็ก	40	22	-	4	59
3	กล้วยเล็บมือนาง	2 ผล	40	0	0.04	7	-
4	กล้วยหอม	½ ผลกลาง	40	40	-	11	53
5	กล้วยหักมุกนวล	½ ผล	49	132	0.08	5	55
6	แก้วมังกร(เนื้อขาว)	1/3 ผล	84	0	0.29	3	50
7	แก้วมังกร(เนื้อชมพู)	1/3 ผล	75	0	0.44	3	50
8	ขนุนจำปา	3 ยวง	36	14	0.15	5	44
9	ขนุนหนัง	1 ½ ยวง	60	46	1.43	9	49
10	แคนตาลูป (เขียว)	15 ชิ้น	160	45	0.11	21	-
11	แคนตาลูป (เหลือง)	15 ชิ้น	160	347	0	21	48
12	เงาะโรงเรียน	4 ผล	68	0	0	52	52
13	ชมพูทับทิมจันทร์	1 ผล	110	11	0.12	11	46
14	ชมพูทูลเกล้า	2 ผล	140	17	0.28	11	55
15	ชมพูเพชร	1 ½ ผล	150	80	-	16	42
16	แตงโม	3 ชิ้น	150	183	-	12	48
17	แตงโมเนื้อเหลือง	4 ชิ้น	160	34	0.16	6	50
18	ทุเรียนหมอนทอง	½ เม็ดกลาง	30	14	-	10	49
19	ฝรั่งกลมสาลี่	½ ผลกลาง	125	26	-	234	54
20	ฝรั่งไร่เมล็ด	½ ผล	113	0	0.24	171	-
21	พุทราไทย	5 ผล	55	10	-	24	49
22	พุทราแอปเปิ้ล	1 ผลใหญ่	106	25	0.13	50	53
23	มะขามเทศ	3 ฝักใหญ่	66	0	1.51	64	57
24	มะขามป้อม	8 ผล	72	15	-	80	50
25	มะเขือเทศราชินี	32 ผล	160	1022	2.14	66	48
26	มะปรางหวาน	8 ผล	72	166	-	15	48
27	มะเฟืองหวาน	½ ผลใหญ่	100	26	0.34	23	41

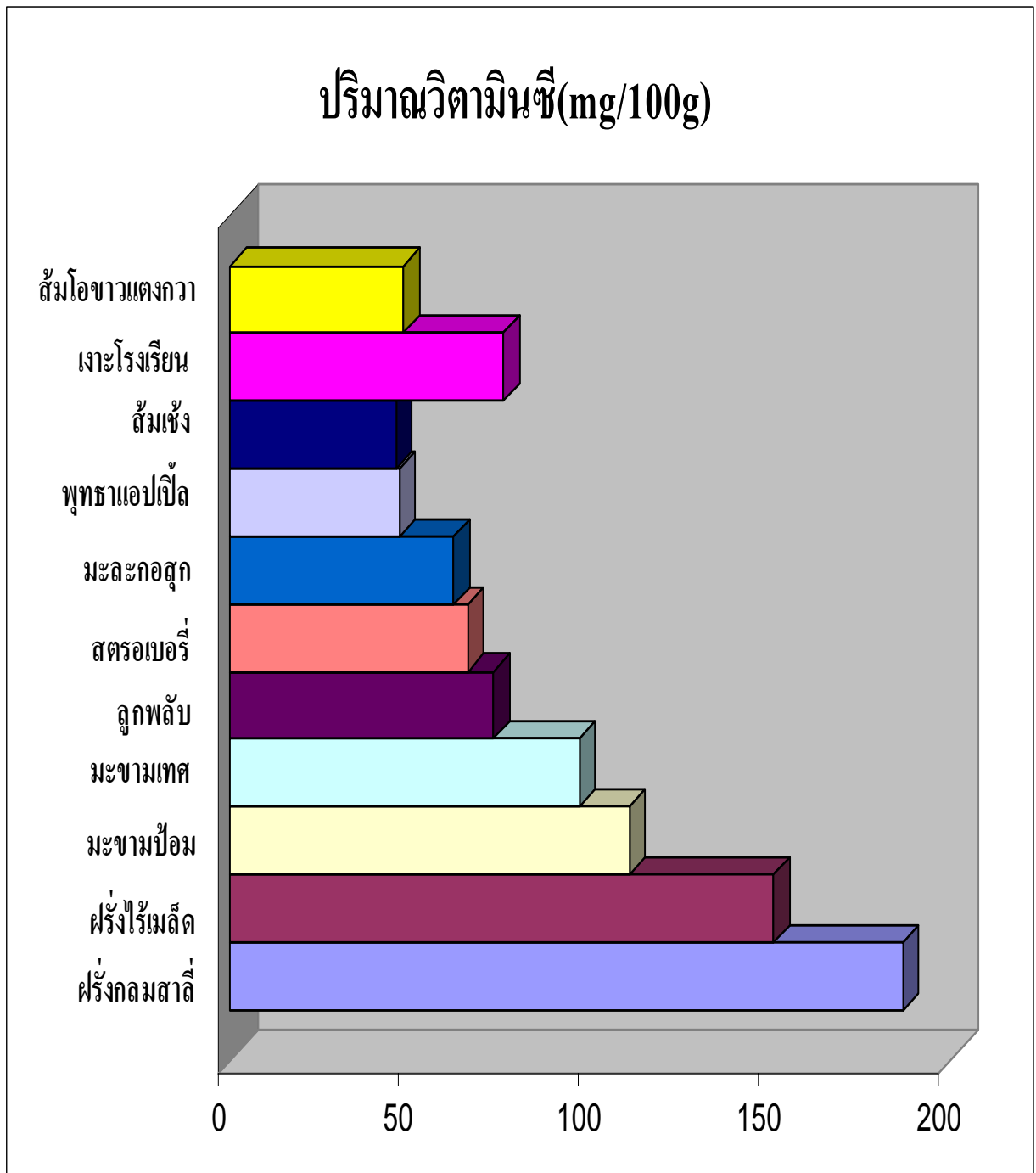
ลำดับที่	ชนิดของผลไม้	ปริมาณ	กรัม	เบต้าแคโรทีน (มก.)	วิตามินอี (มก.)	วิตามินซี (มก.)	พลังงาน (กิโลแคลอรี)
28	มะม่วงเขียวเสวย(ดิบ)	¼ ผล	60	34	0.91	6	52
29	มะม่วงเขียวเสวย (สุก)	¼ ผล	60	96	0.74	15	49
30	มะม่วงน้ำดอกไม้ (สุก)	1/5 ผลใหญ่	60	527	0.66	9	47
31	มะม่วงยายกล่ำ	½ ผลเล็ก	60	143	0.58	5	50
32	มะม่วงอกร่อง	1ผลกลาง	91	54	-	12	71
33	มะยงชิด	3 ผล	90	186	0.24	22	56
34	มะละกอแขกดำ (ท่อนหัว)	8ชิ้น	96	415	0.21	60	51
35	มะละกอแขกดำ (ท่อนกลาง)	8 ชิ้น	96	464	0.18	54	51
36	มะละกอแขกดำ (ท่อนปลาย)	8 ชิ้น	96	511	0.23	46	51
37	มังคุด	4 ผล	64	0	-	3	52
38	ลองกอง	4 ผล	64	7	0	3	43
39	ละมุดสีดา	1½ผล	50	11	-	12	46
40	ลูกตาลอ่อน	2 ½ ผล	100	0	0	2	49
41	ลูกพลับ (เกาหลี)	½ ผล	100	93	0.06	73	-
42	สตรอเบอร์รี่	10 ผล	150	8	0.81	99	51
43	ส้มเขียวหวานบางมด	1 ผล	90	56	0.30	18	50
44	ส้มเขียว	1 ผล	119	0	0.07	55	60
45	ส้มโชกุน	1 ผล	118	36	0.38	18	59
46	ส้มเมืองจีน	3 ผลเล็ก	100	42	0.21	10	50
47	ส้มสายน้ำผึ้ง	1 ผล	80	81	0.28	24	42
48	ส้มโอขาวแตงกวา	2 กลีบ	100	7	0.16	48	50
49	สับปะรด- ภูเก็ต	5ชิ้น(1.5*4*3.5ซม.)	70	105	0	8	48
50	สับปะรด- ภูเก็ต	7ชิ้น(1.5*4*3.5ซม.)	100	26	0.02	18	-
51	สับปะรด- ศรีราชา	5ชิ้น(1.5*4*4.5ซม.)	96	23	0	12	50

ลำดับที่	ชนิดของผลไม้	ปริมาณ	กรัม	เบต้าแคโรทีน (มก.)	วิตามินอี (มก.)	วิตามินซี (มก.)	พลังงาน (กิโลแคลอรี)
52	สาธীগ้านยาว	1 ผล	127	0	0.09	5	-
53	สาธี่น้ำผึ้ง	1 ผล	160	0	0.16	3	-
54	สาธี่หอม	1 ผล	123	0	0.27	4	-
55	สาธี่หิมะ	1 ผล	364	0	0.38	14	-
56	องุ่นเขียว	16 ผล	100	34	0.22	4	53
57	องุ่นแดง (ไทย)	18 ผล	100	56	0.25	2	49
58	องุ่นแดง (ลูกโต)	7 ผล	100	8	0.17	3	-
59	องุ่นดำ	16 ผล	100	45	0.40	2	48
60	แอปเปิ้ลเขียว	1 ผล	114	35	0.39	2	59
61	แอปเปิ้ลแดง (คล้ำ)	$\frac{2}{3}$ ผล	80	29	0.26	1	48
62	แอปเปิ้ลแดง (ฟูจี)	1 ผล	130	26	0.30	1	49
63	แอปเปิ้ลลาย (ฟูจี)	$\frac{2}{3}$ ผล	100	33	0.19	1	50

แผนภูมิที่ 2

อภิปรายผล

ผลไม้ที่ศึกษาในครั้งนี้มี 83 ชนิด เป็นกล้วยสายพันธุ์ต่างๆ 24 สายพันธุ์ กล้วยในประเทศไทยมีมากมายหลายชนิด แต่ละชนิดมีสีแตกต่างกันตั้งแต่เนื้อสีขาว สีเหลืองไปจนถึงสีแสด จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า กล้วยน้ำ กล้วยน้ำว้า กล้วยเล็บมือนาง มีปริมาณเบต้าแคโรทีนน้อยกว่ากล้วยที่มีเนื้อสีเหลืองหรือสีเหลืองอมแสด เช่น กล้วยหักมุกนวล กล้วยนางพญา กล้วยไข่ และกล้วยไข่พม่า เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะในสีเหลืองหรือเหลืองอมแสดของกล้วยจะมีสารเบต้าแคโรทีนและอาจมีแคโรทีนอยด์ตัวอื่นร่วมอยู่ด้วย เช่นเดียวกับผลไม้อื่นที่มีเหลืองเข้มหรือสีแสดจะมีเบต้าแคโรทีนสูง เช่น มะม่วงน้ำดอกไม้สุก มะเขือเทศราชินี มะละกอสุก มะปรางหวาน และแคนตาลูปเนื้อเหลือง เป็นต้น ในมะละกอสุกส่วนท่อนหัว ท่อนกลางและท่อนปลายของผล มีค่าเบต้าแคโรทีนแตกต่างกันคือมีค่า 432 483 และ 532 ไมโครกรัม/100 กรัม ตามลำดับ โดยเพิ่มขึ้นตามความเข้มของสีที่เพิ่มขึ้น แต่ปริมาณวิตามินซีใน 3 ส่วนของมะละกอจะลดลงตามลำดับคือ 62 56 และ 48 มิลลิกรัม / 100 กรัม ขณะที่ปริมาณวิตามินอีไม่แตกต่างกัน แคนตาลูปเนื้อสีเหลืองกับเนื้อสีเขียวไม่พบวิตามินอีและมีปริมาณวิตามินซีไม่แตกต่างกัน แต่มีปริมาณเบต้าแคโรทีนแตกต่างกันมาก เบต้าแคโรทีนในแคนตาลูปเนื้อสีเหลือง 217 ไมโครกรัม/100 กรัม ส่วนเบต้าแคโรทีนในแคนตาลูปเนื้อสีเขียวมีเพียง 28 ไมโครกรัม/100 กรัม ทำนองเดียวกับที่พบว่า มะม่วงเขียวเสวยสุกมีเบต้าแคโรทีนมากกว่ามะม่วงเขียวเสวยดิบ

มะเขือเทศราชินีเป็นผลไม้ที่มีสารต้านอนุมูลอิสระทั้ง 3 ตัวในปริมาณสูงพอสมควรคือ ใน 100 กรัมมีเบต้าแคโรทีน 639 ไมโครกรัม วิตามินอี 1.34 มิลลิกรัมและวิตามินซี 41 มิลลิกรัม สับปะรด 3 ชนิด คือ สับปะรดภูเก็ต สับปะรดภูเก็ตและ สับปะรดศรีราชา มีปริมาณวิตามินอีและซีไม่แตกต่างกัน แต่มีเบต้าแคโรทีนแตกต่างกันมาก คือ 150 26 และ 24 ไมโครกรัม/100 กรัม ตามลำดับ เนื่องจากความเข้มของสีเหลืองในเนื้อสับปะรด เช่นเดียวกับองุ่นดำและองุ่นแดงเข้มของไทยมีเบต้าแคโรทีนมากกว่าองุ่นแดงลูกโตที่มีสีจางกว่า ผลไม้จำพวกสาลี องุ่นและแอปเปิ้ลมีวิตามินอีและวิตามินซีน้อยมาก องุ่นและแอปเปิ้ลมีเบต้าแคโรทีนเล็กน้อย ประมาณ 20-60 ไมโครกรัม/100 กรัม ส่วนสาลีไม่มีเบต้าแคโรทีนเลย

ปริมาณการบริโภคเบต้าแคโรทีนที่เหมาะสมยังไม่มีแน่ชัด เนื่องจากข้อมูลแคโรทีนอยด์ในอาหารไทยยังมีไม่มากนัก ในอเมริกาได้ประมาณการบริโภคแคโรทีนอยด์ของผู้ชาย วันละ 6 มิลลิกรัม โดยเป็นเบต้าแคโรทีนประมาณ 2.9 มิลลิกรัม คำแนะนำปริมาณการบริโภควิตามินอีและวิตามินซีในคนไทย โดยเฉลี่ยวันละ 6-15 มิลลิกรัม และ 40-90 มิลลิกรัมตามลำดับ เมื่อคำนวณปริมาณที่ได้รับจากผลไม้ต่างๆ ใน 1 ส่วน จะมีค่าน้อยกว่าปริมาณที่ควรได้รับประจำวัน

มาก แม้จะรับประทานผลไม้วันละ 4 ส่วนตามคำแนะนำก็ยังได้รับสารต้านอนุมูลอิสระทั้ง 3 ชนิดไม่พอตามความต้องการ ดังนั้นเพื่อสุขภาพและประโยชน์ในการเป็นสารต้านอนุมูลอิสระ ควรบริโภคผลไม้ในปริมาณมากพอสมควรทุกวัน หรืออย่างน้อยผลไม้วันละ 4 ส่วน สำหรับคนที่ต้องการพลังงานวันละ 2000 กิโลแคลอรี โดยเลือกผลไม้ตามฤดูกาลหรือเลือกผลไม้ที่มีวิตามินทั้ง 3 ตัวนี้อยู่ด้วยกัน อาจจะต้องเพิ่มแหล่งวิตามินอีจากอาหารอื่นร่วมด้วยเพราะผลไม้ส่วนใหญ่มีวิตามินอีน้อยมาก นอกจากนี้การบริโภคผลไม้ของผู้ที่ควบคุมปริมาณน้ำตาล ต้องคำนึงถึงชนิดและปริมาณน้ำตาลที่มีในผลไม้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- 1 คณะกรรมการจัดทำข้อกำหนดสารอาหารที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย พ.ศ 2546 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ) 2546: 165-167.
- 2 คณะกรรมการจัดทำข้อกำหนดสารอาหารที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย พ.ศ 2546 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ) 2546:159-162.
- 3 USDA Dietary Guidelines for Americans 2005 . Food sources of selected nutrients
<http://www.health.gov/dietaryguidelines/dga2005/document/htm/appendixB> (April 2006)
- 4 คณะกรรมการจัดทำข้อกำหนดสารอาหารที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย พ.ศ 2546 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ) 2546:149-156.
- 5 กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ตารางแสดงคุณค่าทางโภชนาการของอาหารไทย กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก 2544
- 6 Reardon,K.Vitamin A (Retinol α & β carotene)Government Chemical Laboratory. Brisbane, Australia.GCL-QGM-041 ,Review by Jan 1996
- 7 Carter S.Vitamin A Analysis α & β carotene. Queensland Health Scientific Surrices. Brisbane, Australia.QSE-Q*M-004,Revision1 ,Review by Jan 1997
- 8 Reardon ,K. and Sott,I. Asia Pacific Food Analysis Network(AFAN) Proceedings: VitaminA.The4th Food Analysis Workshop Queensland Health Scientific Surrices. Brisbane, Australia.10-17 May 1996
- 9 Heinonen MI.et al.Carotenoid in Finnish Foods:Vegetables Fruit and Berries. JAgri.FoodChem. 1989;37,655-659.
- 10 VitaminA (Retinol, β carotene)and Vitamin E Analysis in Pharmaceutical preparations.Numbre QG 042 Issue date :5.8.92.Government Chemical Laboratory. Brisbane, Australia.
- 11 Omer Pelletier. Vitamin C. In: Augustin J. et al. Method of Vitamin Assay 4th ed.USA: A Wiley Interscience publication, 1985:303-47.